

ΘΕΜΑ : Νομοθετικές πρωτοβουλίες για τις μεταμοσχεύσεις

1. Η οργάνωση του συστήματος των μεταμοσχεύσεων στη χώρα μας πρέπει να εξετασθεί με βάση ιδίως ότι : α) τον τελευταίο καιρό παρατηρείται περιορισμένη προσφορά οργάνων, σε σχέση με τις υπάρχουσες ανάγκες, β) η αφαίρεση και μεταμόσχευση οργάνων πρέπει να εναρμονίζεται με την αρχή της προστασίας της προσωπικότητας του δότη αλλά και των στενών συγγενών του.

2. Ο ισχύων νόμος 1383/1983 αντιμετωπίζει, σε γενικές γραμμές, με ικανοποιητικό τρόπο τα δυσχερή προβλήματα που αναδεικνύει η δεύτερη παράμετρος. Ενδεχόμενη τροποποίησή του, με καθιέρωση διαδικασίας που βασίζεται στη λεγόμενη “εικαζόμενη βούληση” του δότη (βλ. τη συνημμένη επιστολή του καθηγητή Ι. Παπαδημητρίου), θα έθιγε στον πυρήνα του το δικαίωμα της προσωπικότητας, καθιστώντας το νόμο ουσιαστικά ανεφάρμοστο λόγω των νομικών επιπλοκών που θα παρουσιάζονταν στην πράξη.

3. Ο νόμος 1383/1983 θα πρέπει πάντως να αναμορφωθεί σε ορισμένα ειδικότερα σημεία του, ώστε να εναρμονίζεται καλύτερα με τις σχετικές διατάξεις του αστικού δικαίου. Συγκεκριμένα :

a. Ως προς τις μεταμοσχεύσεις από ζώντα δότη

i. Αν ο δότης είναι ανήλικος, πρέπει να παρέχεται η συναίνεση και των δύο γονέων του, ανεξάρτητα από το αν ασκούν ή όχι τη γονική μέριμνα, αλλά και η δική του συναίνεση, εφόσον έχει συμπληρώσει ορισμένη ηλικία.

ii. Αν ο δότης είναι ενήλικος, παρέχει ο ίδιος τη συναίνεση εφόσον δεν έχει στερηθεί της δικαιοπρακτικής του ικανότητας. Επίσης πρέπει να προβλέπονται εγγυήσεις ότι τη συναίνεσή του έδωσε, υπό συνθήκες που εξασφαλίζουν την ελεύθερη διαμόρφωση και έκφραση της βούλησής του.

β. Ως προς τις μεταμοσχεύσεις από νεκρό δότη

i. Εφόσον υπάρχει δηλωμένη προηγούμενη συναίνεση του θανόντος, η αφαίρεση οργάνων πρέπει να είναι δυνατή, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη τυχόν αντίθετη γνώμη στενών συγγενών του.

ii. Πρέπει να αντιμετωπισθεί ίσως η δυνατότητα αφαίρεσης οργάνων από νεκρό, όταν παρά την έλλειψη ρητής συναίνεσης συμφωνούν σχετικά οι στενοί συγγενείς του, και εφόσον δεν υπάρχουν σαφείς ενδείξεις για την αντίθεση του δότη στην αφαίρεση.

4. Η αντιμετώπιση της παραμέτρου (1α) μπορεί να βασισθεί στην αναδιοργάνωση του διοικητικού μηχανισμού για τη διαδικασία των μεταμοσχεύσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ρυθμίσεις και η πρακτική που ισχύουν σήμερα είναι μάλλον απρόσφορες. Κύρια στοιχεία αυτής της πρωτοβουλίας πρέπει να είναι :

α) Η δήλωση συναίνεσης του δότη τυποποιείται και υποβάλλεται σε κεντρική αρχή μεταμοσχεύσεων. Κατ' εξαίρεση, η σχετική δήλωση μπορεί να υποβάλλεται και στο νοσοκομείο που διακομίζεται ο δυνάμει δότης. Το νοσοκομείο οφείλει να ενημερώνει αμέσως την κεντρική αρχή.

β) Η αρχή τηρεί απόρρητο αρχείο δοτών και οργανώνει τράπεζα οργάνων.

γ) Κάθε νοσοκομείο προσφεύγει για τις ανάγκες του στην κεντρική αρχή μέσω υπολογιστή και πληροφορείται την ύπαρξη οργάνων, χωρίς βέβαια να έχει πρόσβαση στην ταυτότητα του δότη.

δ) Κάθε δότης είναι εφοδιασμένος με ειδική ταυτότητα.

ε) Κάθε δότης μπορεί να ανακαλεί οποτεδήποτε τη δήλωσή του.

5. Εφόσον υιοθετηθούν οι παραπάνω θέσεις, είναι σκόπιμο να συγκροτηθεί πενταμελής νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την επεξεργασία ενός σχεδίου νόμου αλλά και των κανονιστικών πράξεων που είναι αναγκαίες για τη δημιουργία ενός συνεκτικού θεσμικού πλαισίου.

6. Μέλη της Επιτροπής προτείνεται να είναι τρεις νομικοί και δύο γιατροί. Συγκεκριμένα, Πρόεδρος θα μπορούσε να ορισθεί ο Ι. Δεληγιάννης - καθηγητής του Αστικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης - και μέλη ο Θ. Παπαχρίστου και η Ι. Ανδρουλιδάκη - Δημητριάδη, καθηγητές του Αστικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο

Αθηνών -, ο Π. Αλιβιζάτος, καθηγητής Ιατρικής του Πανεπιστημίου Πατρών και Διευθυντής της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Ωνασείου και ο Α. Αντωνιάδης, καθηγητής Ιατρικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

7. Συνημμένα εσωκλείονται οι επιστολές για το ζήτημα των Καθηγητών Ι. Παπαδημητρίου και Κ. Στεφανή.

Αθήνα, 12 Δεκεμβρίου 1997